

**Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1**

**Dějepisná olympiáda
49. ročník, 2019/2020
Okresní kolo – zadání I. kategorie**

přidělené soutěžní číslo	body celkem

Jméno a příjmení:

Tematické zaměření ročníku: „**Dlouhé století se loučí (1880 – 1920)**“.

***Důležité upozornění** – u každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za otázku, do prázdného políčka se pak doplní získaný počet bodů. Celkem je možné získat **80 bodů**.
(Adresy vyplňte až po ukončení soutěžního kola, zejm. u prací postupujících do vyššího kola.)*

Úkol č. 1

Období posledních dvaceti let před koncem století nezačalo pro český národ vůbec dobře. Stavba budovy, na niž Češi čekali a k níž vzhlíželi, byla náhle těsně před dokončením poničena a bylo nutno rychle shánět finance na její obnovu.

Urči:

- a) O kterou stavbu šlo? _____
- b) Čím byla tato stavba poničena? _____
- c) Kolik let trvala její obnova? _____
- d) Který program byl vybrán k jejímu slavnostnímu otevření (napiš název skladby a autora)?
- Skladba: _____ Autor (jméno i příjmení): _____

5	
---	--

Úkol č. 2

Na konci 19. stol. a na počátku 20. stol. dochází také k rozkvětu architektury. Prohlédni si obrázky a doplň k nim název stavebního slohu.

← a) _____

↑ b) _____

↑ c) _____

3	
---	--

Úkol č. 3

I móda 19. století má své typické znaky. Dámské oblečení druhé poloviny 19. století se neobešlo bez krinolíny. Zakroužkuj, na kterém z obrázku se krinolína nachází.

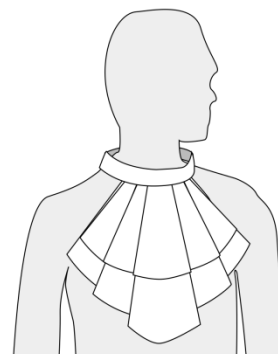
A

B

C

D

Pánové nosili k saku vysoký tvrdý klobouk (viz obrázek), kterému se říkalo _____.

2	
---	--

Úkol č. 4

V 19. století se větší míře slavily svátky, z nichž mnohé upadají v zapomnění.

Vytvoř správné dvojice:

1. masopust	a. židovský svátek
2. dožínky	b. noc z 30. dubna na 1. května
3. poutní slavnost	c. od Tří králů do Popeleční středy
4. pálení čarodějnic	d. svátek zasvěcený patronu místního kostela
5. Pesach	e. slavení ukončení sklizně

5	
---	--

Úkol č. 5

Česká i moravská města ve druhé polovině 19. století rostla a s tím vzrůstala i potřeba dostupné hromadné dopravy. Vyber (zakroužkuj) čtyři z hromadných dopravních prostředků, ze kterých mohli ke konci 19. století vybírat obyvatelé největších měst v českých zemích:

autobus – koněspřežná tramvaj - lanovka - metro – trolejbus – elektrická dráha – parní vlak - letadlo

4	
---	--

Úkol č. 6

Města však nejen rostla, ale i zásadně měnila svoji podobu vytvářením nových stavebních ploch uvnitř městské zástavby. Dělo se tak skrze bourání nevyhovujících starých domů, ba i celých čtvrtí, tzv. asanaci. Řada historiků a spisovatelů nesouhlasila s likvidací mnohdy vzácných historických domů, lidé proti jejich bourání i protestovali v ulicích. Vilém Mrštík napsal na téma asanace manifest s názvem *Bestia triumphans* (Vítězná bestie). Přečtěte si úryvek z něj a správně vyložte jeho poselství odpovědí na otázky:

„...není kamene, na který by se městská naše rada neopovážila namířiti svou sekeru — ta Praha stále si není vědoma barbarského svého díla — pustoší a vandalizuje dál a není týdne, ba není dne, aby člověk se strachem nebral noviny do ruky, nedoče-li se tam zas, že nějaký "genius" za souhlasu celé rady povstal s novým návrhem a patronu svou vložití hrozí i do těch míst, která po tolikerých bouřích a reptání považována byla za nedotknutelná...“

Určete, která dvě tvrzení vyplývají z textu a jsou tím, co chtěl Mrštík čtenářům sdělit:

- a) autor považuje za umělecky hodnotnou pouze kamennou architekturu
- b) považuje likvidaci starých domů za barbarství
- c) už nechce dál číst pražské noviny
- d) kritizuje rychlost, s jakou přicházejí návrhy na zbourání dalších domů
- e) s povděkem sleduje názorový soulad a aktivitu pražských radních

Správná tvrzení _____

2	
---	--

Úkol č. 7

Vynálezce dynamitu sepsal v roce 1895 závěť, v níž ze svého majetku zřídil fond na udělení cen za nejvýznamnější vynálezy nebo objevy. Dnes je tato cena, která nese jeho jméno, udělována nejen za vynálezy, ale třeba i významné pozitivní počiny v celé řadě různých vědeckých i společenských oborů a činností.

1. Jak se jmenoval tento vynálezce? (celé jméno) _____
2. Z nabídky zakroužkuj ty dva obory, v nichž je tato cena také udělována:
 - a) fyzika
 - b) historie
 - c) fyziologie
3. Poprvé byly ceny uděleny v roce:
 - a) 1895
 - b) 1901
 - c) 2011

4	
---	--

Úkol č. 8

Prohlédni si práci českého ilustrátora 19. století Karla Krejčíka (1845-1901).

1. **Rozhodni, zda se jedná o**
 - a. reklamu na vídeňské pivo
 - b. karikaturu česko-německé „rovnoprávnosti“ ve vídeňské politice
 - c. pozvánku k volbám do říšské rady
 - d. důkaz prosperity vídeňského pivovarnictví
2. **Ilustrace chce ukázat, že**
 - a. Vídeň „čepuje“ Němcům česká práva
 - b. Němcům „nalévá“ práva Vídeň, Češi nedostanou nic
 - c. Češi se musí spokojit jen se zbytky práv
 - d. Vídeň je dobrotivá k Čechům a nalévá jak Němcům, tak Čechům

(Vždy jen jedna odpověď je správná.)

Řešení: A: _____ B: _____

2	
---	--

Úkol č. 9

Na dobové karikatuře vidíme Leopolda Hilsnera a Alfreda Dreyfuse.

Rozhodni (zakroužkuj správnou odpověď), **co tyto muže spojuje**: (Správná je jedna odpověď).

- a) Oba muži byli blízcí přátelé, společně bojovali za první světové války na západní frontě.
- b) Oba muži měli podobnou zkušenost kvůli své národnosti.
- c) Oba muži spolu spáchali vraždu a radují se z udělení milosti.
- d) Alfred Dreyfus obhajoval Leopolda Hilsnera, který spáchal vraždu židovské dívky.

Jakou roli hraje na karikatuře Tomáš Garrigue Masaryk? (Správná je jedna odpověď).

- a) Masaryk vystupoval proti odsouzení Hilsnera z důvodu jeho národnosti.
- b) Masaryk působil v domácím odboji, Hilsner v zahraničním.
- c) Masaryk v době, kdy působil jako prezident, omilostnil Hilsnera.
- d) Masaryk dokázal, že Hilsner zavraždil křesťanskou dívku.

2	
---	--

Úkol č. 10

Od roku 1889 se na památku demonstrací dělníků v USA za zkrácení pracovní doby na 8 hodin pořádaly každý rok manifestace. V českých zemích se tento památný den slavil od r. 1890 jako tzv. Svátek práce. Kdy se tento svátek slaví u nás v současnosti? (uved' den a měsíc).

Řešení: _____

1	
---	--

Úkol č. 11

Prohlédni si schematickou mapu Rakouska-Uherska k roku 1910 a odpověz na otázky:

a) Pod kterým písmenem se nachází Rakouské Slezsko? _____

b) Napiš název území, které monarchie získala v roce 1908. _____

c) Pod kterým písmenem se toto území nachází? _____

d) Kde bys hledal Slovensko (napiš písmeno oblasti, na jejímž území se nachází)?

e) Napiš název území, které se skrývá pod písmenem S? _____

Úkol č. 12

Přečti si text od rakouského židovského spisovatele Stefana Zweiga (1881-1942) a rozhodni (zakroužkuj správnou odpověď), zda tvrzení pod textem vyplývají, či nevyplyvají z textu.

Žilo se dobře, žilo se lehce a bezstarostně v té staré Vídni... Ve starém Rakousku se k sobě soupeři chovali spíše kavalírsky, v novinách nebo v parlamentu se sice osočovali, ale pak seděli po svých ciceronských tirádách titíž poslanci přátelsky u piva či kávy a tykali si; dokonce když se Lueger, vůdce antisemitské strany, stal starostou města, nezměnilo se v soukromém styku ani to nejmenší a já osobně musím vyznat, že jsem jako Žid nepocítil ani ve škole, ani na univerzitě, ani v literatuře tu nejmenší překážku nebo pohrdání. Z novin ještě na člověka nečišela nenávist jedné země ke druhé, jednoho národa k druhému, neoddělovala člověka od člověka, národ od národa...

V Rakousku existovala nejméně jedna politická strana s protižidovskými názory. ANO/NE

Členové říšské rady měli mezi sebou na parlamentní úrovni neshody. ANO/NE

Stefan Zweig zažil ve škole nenávist jednoho národa k druhému. ANO/NE

Nálada, kterou zažíval Zweig v době svého dětství a mládí, se postupně změnila. ANO/NE

4	
---	--

Úkol č. 13

Uvažuj, kdo a kdy psal tento dopis německému císaři, a také, o kterou zemi se v něm jedná.

Podle všech dosavadních zjištění nešlo v Sarajevu o krvavý čin jednotlivce, nýbrž o výborně zorganizované spiknutí, jeho nitky vedou do Bělehradu, a i když asi nebude možné dokázat spoluvinu (1) vlády, nemůže přece býti pochyby, že její politika směřující k sjednocení všech Jihoslovanů pod (1) vlajkou, podporuje takové zločiny a trvání tohoto stavu je trvalým nebezpečím pro Můj dům a Mé země... I Ty nabudeš po posledních strašlivých událostech v Bosně zajisté přesvědčení, že na smíření rozporu, jež nás dělí od (1), už není pomyšlení...

Název země, která se skrývá pod označením (1) : _____

Autor dopisu: _____

Rok napsání dopisu: _____

3	
---	--

Úkol č. 14

Rozumíš pojůmům, s kterými se v dějepise setkáváš? Dopln odpovídající odborné pojmy.

Nabídka: demilitarizace, infanterie, batalion, bajonet, ofenzíva, bolševik, švarmlinie

bodák nasazený na pušku _____

rozsáhlý útok _____

zrušení nebo omezení vojenských sil _____

ruský komunista _____

pěchota _____

5	
---	--

Úkol č. 15

Přečti si text a odpověz na otázky za textem.

První světová válka zahrnula všechny mocnosti a takřka všechny evropské státy vyjma Španělska, Nizozemí, tři skandinávských států a Švýcarska. Navíc vojáci ze zámoří byli často poprvé posíláni bojovat a pracovat mimo své území. Kanadáné bojovali ve Francii, USA odmítly varování G. Washingtona před evropskými závazky a poslaly své muže, aby tam bojovali, a předurčili tak podobu historie 20. století.

(Eric Hobsbawm: Věk extrémů: krátké 20.stol. 1914-1991, zkráceno)

a) Napiš (s pomocí mapy), které státy se skrývají pod označením „tři skandinávských států“?

_____ , _____ , _____

b) Které tři další evropské státy se podle autora textu do bojů 1. světové války nezapojily?

_____ , _____ , _____

c) Na jaké frontě bojovaly kanadské oddíly? _____

d) Který americký státník odrazoval v minulosti USA od zásahů v Evropě?

8	
---	--

Úkol č. 16

Přečti si text neodeslaného dopisu, který kdosi našel v jednom z rozstřílených zákopů 1. světové války:

„Drahá matko,

překročili jsme les. Je to hrůza, jeden trychtýř vedle druhého, v každém leží tři nebo čtyři mrtví Francouzi a Němci jeden přes druhého. ...Někteří ještě vypadají, jako by spali, modré a šedé uniformy jsou dnes nazelenalé. Nacházíme kusy těl, jsou téměř jako stromy, které nemají koruny ani větve. Střely je roztrhaly až ke kořenům. Je tady pusto a ticho. Obrovský hřbitov lidí. Přeskakujeme mrtvé, bojíme se jich. Zítřejdeme do útoku. Modli se za mne.“

V nabídce zakroužkuj správnou frontu. Svůj výběr zdůvodni.

- a) východní fronta
- b) jižní fronta
- c) západní fronta
- d) italská

Zdůvodnění: _____

1	
---	--

Úkol č. 17

Řada situací má příčinu a důsledek. Přečti si spojení pod tabulkou, vytvoř dvojice příčina – důsledek a tyto dvojice zapiš do tabulky. (Jako nápověda je zapsána jedna dvojice.)

příčina	důsledek
A	H

A - bitva o Verdun

B - nucený návrat českých legionářů přes Vladivostok

C - atentát na následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este

D - vítězství bolševiků v Rusku

E - vyhlášení války Srbsku Rakouskem-Uherskem

F - potápění amerických obchodních lodí německými ponorkami

G - vstup USA do války

H - 350 000 francouzských obětí

3	
---	--

(za každou správně zapsanou dvojici 1 bod)

Úkol č. 18

Ve vzpomínkách jednoho z představitelů odbojové organizace Maffie zaznívá věta:

Po _____ (1) a Scheinerovi byl zatčen v létě 1915 i _____ (2) , a to byla na celá dvě léta velická ztráta pro domácí odboj.

Doplň jména dvou českých politiků, která jsou v textu vynechána. Můžeš využít nápovědu:

(1) Zvláště v počátku první republiky byl významným českým politikem a jeho předválečná vila slouží od konce minulého století jako rezidence českých premiérů.

(2) Také se stal významným českým politikem, ministrem, ale jeho život byl ukončen rukou atentátníka.

2	
---	--

Úkol č. 19

Vyber (zakroužkuj) správné chronologické seřazení události, které souvisejí se vznikem samostatného státu.

- A - Martinská deklarace
- B – vyhlášení samostatnosti Československa Československým národním výborem
- C – Pittsburská dohoda
- D – Tříkrálová deklarace
- E - Washingtonská deklarace

- 1) C, E, A, B, D
- 2) D, C, E, B, A
- 3) D, A, E, C, B
- 4) E, D, C, B, A

1	
---	--

Úkol č. 20

Níže uvedený text se stal zásadním dokumentem otevírajícím cestu ke vzniku samostatného československého státu:

To, oč v této válce žádáme, nejsou tedy nikterak naše vlastní požadavky. Chceme, aby na světě bylo lze vhodně a bezpečně žít; zejména, aby v něm bylo bezpečno každému mírumilovnému národu, který, jako my sami, chce žít vlastním životem, rozhodovat o svých vlastních institucích, být si jist spravedlností a slušným jednáním ze strany ostatních národů světa proti násilí a sobeckému útoku...; tento jediný možný program se nám jeví takto:

I. Otevřené, otevřeně sjednané mírové smlouvy, po nichž nebudou následovat žádná tajná mezinárodní ujednání...

X. Národům Rakouska-Uherska, jemuž si přejeme zachovat a zaručit místo mezi státy, budiž poskytnuta nejvolnější možnost autonomního vývoje...

XIII. Budiž zřízen nezávislý polský stát, obsahující území, obydlená nesporně polským obyvatelstvem...

XIV. Musí být vytvořeno všeobecné sdružení národů podle výslovných smluv, vedoucích k poskytnutí vzájemných záruk politické nezávislosti a územní celistvosti velkých právě tak jako malých států...

Napiš:

- a) jméno (alespoň příjmení) autora této deklarace: _____
- b) funkci, kterou v době vydání této deklarace zastával: _____
- c) název organizace, jejíž vznik tento dokument požadoval a předjímal: _____

3	
---	--

Úkol č. 21

Dokument na obrázku byl důležitým milníkem při vytváření základů budoucího Československa. Napiš správnou možnost/správné možnosti z výběru:

a) Vztahy kterých dvou národů tento dokument definoval?

Američanů – Čechů – Němců -
Poláků – Slováků

b) Ve kterém státě byl podepsán?

Francie – Kanada – Rakousko-
Uhersko – USA

c) Kdo byl jeho nejznámějším signatářem?

T. G. Masaryk – K. Kramář – M. R.
Štefánik – Karel I.

d) Urči datum, kdy byl přijat? _____

4	
---	--

Úkol č. 22

Přečti si zprávu kronikáře Jaroslava Macouna z českého městečka Sobotky.

... Časně ráno byla zpráva již po celém městě a hned zrána vyvěšeny byly již prapory z městské radnice. V devět hodin ráno na to visely prapory již z 12 domů na náměstí, hloučky lidu stály na náměstí a rokovaly o událostech. Hned na to proneslo se heslo „Dolů s orly“ a toho chopila se naše mládež a s pekelným křikem běhala od jednoho úřadu ke druhému se žebříkem a shazovala orly dolů. Nejdříve sundán u hlavní trafiky, potom u soudu, u berního úřadu....

1. Rozhodni, který nadpis by mohl nést přečtený text:

- a) Povstání proti Habsburkům v městě Sobotka
- b) Vítání nově vzniklého Československa
- c) Němci sundávají v Sobotce moravské orlice

2. Rozhodni (napiš ANO/NE), zda z textu jednoznačně vyplývá:

- a) Hloučky lidí stály na náměstí a přesvědčovaly ostatní.
- b) Orel byl sundán také u daňového úřadu.

Řešení: 1. _____ 2. a): _____ b): _____

3	
---	--

Úkol č. 23

Z projevu Karla Kramáře ze 14. listopadu 1918.

...Jsme volni a svobodni! Padla těžká pouta rakouského a maďarského násilnictví.! Na nás jest, aby český národ dokázal, že dovede býti svobodným. Věříme a doufáme, že to plnou měrou dokážeme! ...Ale jedno může již dnes Národní shromáždění prohlásiti. Všecka pouta, která nás svázala k dynastii Habsbursko-Lotrinské, jsou přervána. Konec je smlouvám z r. 1526 i pragmatické sankci. A my svobodni a volni prohlašujeme, že náš stát československý je svobodnou československou republikou. Abychom doplnili všechno to, pak prosím, abyste prvním prezidentem Československé republiky zvolili Tomáše Masaryka.

Prohlašuji tedy profesora dr. Tomáše G. Masaryka jednohlasně zvoleným prezidentem Československé republiky.

- a) V jakém shromáždění přednesl K. Kramář svůj projev? _____
- b) Kterou formu bude mít nový stát? _____
- c) Kdo byl zvolen prvním jeho prezidentem? _____
- d) Které dva různé historické dokumenty řečník připomíná?

5	
---	--

Úkol č. 24

Válečné roky nepříznivě ovlivnily tělesnou a duševní kondici obyvatel Evropy. V oslabené populaci se snáze šířily infekční choroby, z nichž jedna si vyžádala mnoho miliónů obětí.

Jak byla nazvána tato pandemie, která zachvátila Evropu ke konci války?

1	
---	--

Úkol č. 25

Která dvě tvrzení neodpovídají politice izolacionismu USA po 1. světové válce?

- a) USA odmítly svou účast ve Společnosti národů.
- b) Zříkaly se intervence ve světě.
- c) Vměšovaly se do evropských záležitostí.
- d) Omezily přistěhovalectví.

2	
---	--

Celkem

80 bodů	
----------------	--

Rozřazovací úkol

Zabýváme-li se obdobím posledních dvaceti let 19. století a prvních dvaceti let 20. století, je třeba mít na paměti, že řada měst v našich zemích nesla jiné názvy, než známe dnes. Byla totiž (ať už primárně nebo alternativně) označována německými jmény. Pokuste se na základě níže uvedených německých označení určit, o která města jde (napíšte jejich současný název):

a) Aussig

b) Brünn

c) Brüx

d) Budweis

e) Eger

f) Freiwaldau

g) Iglau

h) Jung Bunzlau

i) Karlsbad

j) Königgrätz

k) Kremsier

l) Pilsen

m) Reichenberg

n) Troppau

o) Zwittau _____

15	
----	--

**Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1**

**Dějepisná olympiáda
49. ročník, 2019/2020
Okresní kolo – řešení I. kategorie**

Tematické zaměření ročníku: „Dlouhé století se loučí (1880 – 1920)“.

Úkol č. 1

Řešení: a) Národní divadlo (v Praze); b) požárem; c) 2 roky; d) (opera) Libuše; Bedřich Smetana

5 bodů

Úkol č. 2

Řešení: a) novorenesance; b) kubismus; c) secese

3 body

Úkol č. 3

Řešení: B, cylindr

2 body

Úkol č. 4

Řešení: 1 c, 2 e, 3 d, 4 b, 5 a

5 bodů

Úkol č. 5

Řešení: koněspřežná tramvaj, lanovka, elektrická dráha, parní vlak

4 body

Úkol č. 6

Řešení: b), d)

2 body

Úkol č. 7

Řešení: 1) Alfred Nobel; 2) a, c; 3) b

4 body

Úkol č. 8

Řešení: 1. b; 2. c

2 body

Úkol č. 9

Řešení: b, a

2 body

Úkol č. 10

Řešení: 1. května

1 bod

Úkol č. 11

Řešení: a) R; b) Bosna a Hercegovina; c) U; d) součást Uher-G; e) Halič

5 bodů

Úkol č. 12

Řešení: ano, ano, ne, ano

4 body

Úkol č. 13

Řešení: Srbsko, František Josef I., 1914

3 body

Úkol č. 14

Řešení: bajonet, ofenzíva, demilitarizace, bolševik, infanterie

5 bodů

Úkol č. 15

Řešení: a) Norsko, Švédsko, Dánsko
b) Španělsko, Nizozemí, Švýcarsko
c) na západní frontě
d) G. Washington

8 bodů

Úkol č. 16

Řešení: c); Zdůvodnění: mrtví francouzští a němečtí vojáci = západní fronta

1 bod

Úkol č. 17

Řešení:

příčina	důsledek
A	H
C	E
F	G
D	B

3 body

(za každou správně zapsanou dvojici 1 bod,
na pořadí dvojic nezáleží)

Úkol č. 18

Řešení: Kramářovi, Rašín

2 body

Úkol č. 19

Řešení: 2)

1 bod

Úkol č. 20

Řešení: a) (Woodrow) Wilson; b) prezident USA; c) Společnost národů

3 body

Úkol č. 21

Řešení: a) Čechů, Slováků; b) USA; c) T. G. Masaryk; d) 30. května 1918

4 body

Úkol č. 22

Řešení: 1. b; 2. a – NE, b – ANO

3 body

Úkol č. 23

Řešení: a) v Národním shromáždění; b) republika; c) (profesor dr.) Tomáš G. Masaryk; d) smlouvy z roku 1526, pragmatickou sankci

5 bodů

Úkol č. 24

Řešení: 1. španělská chřipka

1 bod

Úkol č. 25

Řešení: b); c)

2 body

25 otázek / 80 bodů

Rozřazovací úkol

Řešení: a) Ústí nad Labem, b) Brno, c) Most, d) České Budějovice, e) Cheb, f) Jeseník, g) Jihlava, h) Mladá Boleslav, i) Karlovy Vary, j) Hradec Králové, k) Kroměříž, l) Plzeň, m) Liberec, n) Opava, o) Svitavy

15 bonusových bodů = 0,9 bodů do celkového hodnocení testu (viz níže)

Rozřazovací úkol řeší všichni soutěžící. Porota rozřazovací úkol opravuje a hodnotí jen v případě shodného počtu bodů u dvou či více soutěžících. Za rozřazovací úkol může soutěžící získat maximálně 0,9 bodu ve škále (0-0,9). Např. dva soutěžící získají 95 bodů. Rozřazovací úkol soutěžící odliší v celkovém pořadí na základě hodnocení rozřazovacího úkolu, kdy jeden získá např. 95,3 a druhý 95,7 bodu (určil více správných odpovědí).

V tomto konkrétním případě činí hodnota každé správné odpovědi v rozřazovacím úkolu 0,06 bodu.